

Dyscalculiebeleidsplan

2021-2022

Inhoud

Inhoudsopgave	2
Inleiding	3
Signalering en onderzoek <ul style="list-style-type: none"> • signalen van dyscalculie in het VO • dyscalculieonderzoek • dyscalculieverklaring 	4 4 4 5
Begeleiding van de dyscalculie leerling: <ul style="list-style-type: none"> • begeleiding binnen de reguliere lessen • wat iedere docent over dyscalculie moet weten • signalen van dyscalculie in het VO 	6 7 7 8
Het dyscalculiepaspoort	9
Kandidaten met een beperking – centraal examen <ul style="list-style-type: none"> • rekenkaart • voorzieningen voor leerlingen met dyscalculie 	10 10 11
Specifieke maatregelen voor dyscalculie leerlingen bovenbouw en onderbouw: <ul style="list-style-type: none"> • proefwerken in een groter lettertype • aangepaste beoordeling in de onderbouw • extra tijd of vermindering vragen • rekenkaart / formulekaart / rekenmachine 	12 12 12 12 12
Geen vrijstelling voor wiskunde in de onderbouw	12
Belangrijke links: <ul style="list-style-type: none"> • Regelingen en voorzieningen bij dyscalculie • Aanpassingen bij het centraal examen 	13 13

Inleiding

Dyscalculie is een stoornis die gekenmerkt wordt door hardnekkige problemen met het leren en vlot en accuraat oproepen of toepassen van reken/wiskunde kennis (feiten en/of afspraken), die blijvend zijn, ook na gedegen onderwijs (Ruijsenaars, van Luit & van Lieshout, 2006).

Op de basisschool leer je omgaan met getallen, niet elke som hoeft je steeds opnieuw uit te rekenen. Op een gegeven moment is bijvoorbeeld $6 + 3$ een feit geworden, het is geautomatiseerd. Bij kinderen met dyscalculie zijn dit geen feiten geworden.

Dyscalculie is een complexe stoornis omdat bij rekenen meer hersengebieden worden gebruikt, waaronder ook het taalcentrum. Een getal bestaat uit het woord 'vijf, het cijfer '5' en de hoeveelheid *****. Deze 3 aspecten bevinden zich in 3 verschillende hersengebieden. Een van deze 3 speelt ook een rol bij dyslexie. Daarnaast is bij rekenen ook nog het frontale hersengebied van belang, dat een rol speelt bij planning en probleemoplossing.

Als een leerling merkt dat het veel meer moeite met rekenen heeft dan klasgenoten en als alle inspanningen bij de vakken met substantieel rekenwerk tot weinig verbetering en weinig vooruitgang leiden dan kan dat bij de leerling zorgen voor veel spanning, onzekerheid en vermindering van het zelfvertrouwen.

Leerlingen met ernstige rekenproblemen kunnen een grote weerstand krijgen tegen rekenen of rekenangst ontwikkelen.

Het doel is om leerlingen met dyscalculie te signaleren, maar ook om hen zo te begeleiden dat zij in staat zijn om onderwijs op hun eigen niveau te volgen.

De rekenspecialist en ondersteuningscoördinatoren zijn aanspreekpunt voor vragen over het uitvoeren en naleven van de navolgende afspraken over signalering, onderzoek, begeleiding en faciliteiten voor leerlingen met (mogelijk) dyscalculie.

Eva Brauers en Marcia Weusten
Ondersteuningscoördinatoren

Robin Becker
Rekenspecialist

Signalering en onderzoek

Meestal wordt dyscalculie al tijdens de basisschoolperiode vastgesteld door een erkend deskundige en is de leerling al in bezit van een erkende dyscalculieverklaring op het moment van aanmelding bij het Stella Maris College. Toch kan het voorkomen dat pas op het voortgezet onderwijs dyscalculie wordt vermoed door de vakdocent, ouders of de leerling zelf.

Op de basisschool is een leerling soms in staat zijn rekenproblemen zo te compenseren dat deze problematiek bij de leerling niet genoeg opvalt voor een dyscalculieonderzoek.

In het voortgezet onderwijs krijgt de leerling vaak te maken met ingewikkelde berekeningen en wordt van hen een redelijk verwerkingstempo verwacht. Zo kan het voorkomen dat de problematiek pas in het voortgezet onderwijs echt een belemmering wordt.

Signalen van dyscalculie in het VO zijn onder andere:

- veel problemen met breuken, decimalen, percentages, de waarde van getallen, meten en schatten.
- een langzaam rekentempo en veel moeite met hoofdrekenen als gevolg van het niet voldoende geautomatiseerd beheersen van de basissommen zoals de tafels.
- moeite met het uitspreken en de getalwaarde van grotere en complexe getallen zoals getallen met decimale cijfers.
- moeite met het onthouden van rekenbegrippen (bijvoorbeeld 'kwadraat', rekenregels (zoals het vereenvoudigen van breuken) en symbolen (zoals x^2)
- visueel-ruimtelijke problemen die zich bijvoorbeeld voordoen bij het werken met tabellen en kaarten.
- niet vlot kunnen omgaan met geld en dus niet vlot kunnen betalen bij de kassa.
- moeite blijven houden met klok kijken en daardoor bijvoorbeeld niet snel genoeg vertrektijden op het station kunnen lezen.

Dyscalculieonderzoek

Dyscalculieonderzoek is dan noodzakelijk en dit kan alleen gedaan worden door een bevoegd psycholoog of orthopedagoog. Het Stella Maris College doet geen onderzoek naar dyscalculie. Wij signaleren en onderzoeken samen met de ouders en leerling de mogelijkheden.

Indien nodig zullen we verwijzen voor een dyscalculieonderzoek.

De kosten van dit onderzoek zijn voor rekening van de ouders. Het is verstandig dat ouders bij hun ziektekostenverzekering informeren of er een financiële tegemoetkoming met betrekking tot dyscalculie bestaat. Er ligt dus een grote verantwoordelijkheid bij de ouders van de leerling. Totdat de leerling een officiële dyscalculieverklaring heeft vindt er geen begeleiding, in de vorm van faciliteiten, plaats voor deze leerling.

Dyscalculieverklaring

Om in aanmerking te komen voor faciliteiten dient een leerling in het bezit te zijn van een dyscalculieverklaring. De dyscalculieverklaring is gebaseerd op een onderzoek dat door een daartoe erkend deskundige is vastgesteld.

Dyscalculie dient vastgesteld te zijn op basis van DSM-V-TR™ criteria. In het onderzoeksverslag staat omschreven in welke domein specifieke contexten zich de problemen manifesteren en wat nodig is om deze problemen te faciliteren. Voorts bevat het verslag suggesties voor gewenste maatregelen voor het reguliere onderwijs. Een kopie van het onderzoeksverslag + de dyscalculieverklaring kan worden ingeleverd bij de ondersteuningcoördinator.

Begeleiding van de leerling met dyscalculie

De begeleiding binnen de school is gericht op een tweetal punten:

1. het bevorderen van de zelfstandigheid van de leerling en het leren omgaan met de handicap;
2. het voorkomen van negatieve gevolgen van dyscalculie bij het leveren van schoolprestaties.

Remediëren

- Leerlingen met dyscalculie hebben baat bij gestructureerd onderwijs, waarbij de opgaven stap-voor-stap worden aangeboden.
- Er is veel extra oefening en herhaling nodig, omdat deze leerlingen moeite hebben met het automatiseren van het rekenen, zoals de tafels van vermenigvuldiging.
- Naast extra oefening is het ook belangrijk aandacht te besteden aan emotionele ondersteuning. De leerling moet weer vertrouwen krijgen in de eigen capaciteiten.

Compenseren

- Rekentoetsen worden in de onderbouw meegemaakt met een calculator.
- Bij het maken van de rekentoetsen mag de leerling gebruik maken van de officiële rekenkaarten (onderbouw en bovenbouw).
- Materiële compensatie: bij de rekenvakken mogen dyscalculie leerlingen gebruik maken van een eenvoudige rekenmachine (géén grafische rekenmachine en géén rekenmachine die op het lichtnet is aan te sluiten en de rekenmachine mag geen radiografische communicatiemogelijkheden bevatten)

Dispenseren

- extra tijd
- vergroot lettertype (Arial 12)

Corrigeren

- structureer het leergedrag
- geef inzicht in rekenstructuren
- geef rekenregels
- corrigeer niet dwars door de sommen heen, maar schrijf ernaast.

Begeleiding binnen de lessen

Dyscalculie leerlingen hebben in de les speciale aandacht nodig. Het is dan ook belangrijk dat een docent rekening houdt met de specifieke behoeften van deze leerlingen. Nu is het begrijpelijk dat een docent niet zijn hele manier van lesgeven kan afstemmen op enkele dyscalculie leerlingen. Daarom staan hieronder didactische en pedagogische richtlijnen vermeld die niet alleen effectief zijn voor leerlingen met dyscalculie, maar evenzeer van belang kunnen zijn voor alle leerlingen.

- Praat duidelijk en schrijf duidelijk op het bord.
- Geef, wanneer de leerling hierom vraagt, goede kopieën van aantekeningen en oefeningen, zodat hij/zij zijn/haar eigen werk kan corrigeren.
- Controleer het gemaakte huiswerk/werkdoelen.
- Laat de dyscalculie leerling samenwerken met een leerling die bijvoorbeeld rekenvaardiger is.
- Bied lesmateriaal en proefwerken duidelijk, overzichtelijk en in getypte vorm aan.
- Dyscalculie leerlingen kunnen moeite hebben met het overschrijven van aantekeningen van het bord of het op de juiste manier uitwerken van sommen.
- Geef de leerling recht op nabespreking van toetsen, zodat hij/zij kan aantonen dat hij/zij de leerstof beheerst.

Wat iedere docent over dyscalculie moet weten:

- fundamenteel is de acceptatie van het probleem; het is niet tijdelijk, maar blijvend.
- leerlingen met hardnekkige rekenproblemen worden nooit leerlingen zonder rekenproblemen, ongeacht de maatregelen die genomen worden.
- deze leerlingen zijn niet ongeconcentreerd of niet gemotiveerd, maar kunnen soms in de loop van de jaren gedemotiveerd geraakt zijn.
- deze leerlingen hebben vaak meer tijd nodig om informatie te verwerken, maar zijn niet dom.
- deze leerlingen leren moeilijk informatie uit hun hoofd.
- er bestaat niet één type dyscalculie leerling.
- dyscalculie is geen modeverschijnsel.
- dyscalculie leerlingen maken ook wel eens hun huiswerk/leerdoelen niet en doorlopen net als alle leerlingen de puberteit!

Begeleiding buiten de lessen

Leerjaar 1

Groep	Welke begeleiding	Wanneer	Duur van de begeleiding
Groep 1	Remedial teaching rekenvaardigheden en wiskunde.	De rt. wordt na overleg met leerling, mentor en ouder(s) opgestart.	Afhankelijk van de hulpvraag en vorderingen van de leerling.

Belangrijk om te weten:

- In leerjaar 1 vindt de begeleiding plaats in een klein groepje.
- Begeleiding wordt gegeven door onze rekenspecialist.

Leerjaar 2 t/m 6

Voor wie	Welke begeleiding	Wanneer	Duur van de begeleiding
Leerlingen die recentelijk een dyscalculieverklaring hebben ontvangen.	Remedial teaching rekenvaardigheden en wiskunde.	De rt. wordt na overleg met leerling, mentor en ouder(s) opgestart.	Maximaal 12 lessen

Het dyscalculiepaspoort

Eenmaal gemaakte schoolafspraken dienen door leerlingen en docenten uitgevoerd te worden. Het betekent dat docenten deze schoolafspraken bij de hand hebben (Somtoday) en weten over welke leerlingen het gaat. Het dyscalculiepaspoort is hierbij een belangrijk hulpmiddel omdat:

- de docent het dan niet hoeft te onthouden;
- de leerling medeverantwoordelijk is voor het krijgen van de afgesproken faciliteiten
- de docent op het paspoort kan zien wat de afgesproken faciliteiten voor deze leerling zijn.

 <p>Dyscalculiepaspoort van:</p>	 <p>Verantwoordelijkheid leerling</p>
<p>Compenserende faciliteiten:</p> <p>☐ Extra tijd of vermindering vragen (bij 50 minuten staat een verlening van 15 minuten en bij 100 minuten staat een verlening van 30 minuten) bij de vakken:</p> <p>Onderbouw: rekenen, wiskunde, economie, natuurkunde, scheikunde, aardrijkskunde, biologie en nask.</p> <p>Bovenbouw: rekenen, wiskunde, natuurkunde, scheikunde, economie, management en organisatie, bedrijfseconomie, aardrijkskunde en biologie.</p> <p>Extra hulpmiddelen zoals:</p> <p>☐ Calculator gebruik toestaan</p> <p>☐ Rekenkaart toestaan</p> <p>☐ Opzetboekje rekenen / wiskunde toestaan in de onderbouw</p> <p>Bij rekentoetsen: Deze worden met calculator gemaakt.</p>	<p>Tijdens de les</p> <ul style="list-style-type: none"> • Schrijf het huiswerk goed op. • Stel vragen aan de docent in de klas. • Je zit vooraan in de buurt van de docent. <p>Huiswerk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plan je werk. • Werk ieder dag; werk vooruit. • Werk niet overdreven lang. • Maak aantekeningen of schema's tijdens het huiswerk. <p>Bij toetsing</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lees goed. • Controleer je werk; niets vergeten. • Vraag zo nodig extra tijd. <p>Algemeen Probeer met de vakken en opdrachten die je goed kunt de cijfers op te halen</p>
<p>September 2021</p>	

Kandidaten met een beperking – centraal examen

Het afwijken van de wijze van examineren is vastgelegd in [artikel 55 van het Eindexamenbesluit](#). In het eerste lid staat dat de rector van een school een gehandicapte leerling toestemming kan geven om het examen op aangepaste wijze af te leggen. In het tweede lid is vastgelegd dat:

- er een deskundigenverklaring moet zijn, die door een ter zake kundige psycholoog, psychiater of neuroloog is opgesteld.
- de aanpassing in ieder geval kan bestaan uit een verlenging van de examenduur met 30 minuten.

Soms worden deskundigenverklaringen afgegeven door Belgische deskundigen. Die verklaringen voldoen niet altijd aan de eisen zoals gesteld in artikel 55. Ook kan van de Belgische deskundige niet worden verwacht dat hij zich rekenschap geeft van de mogelijkheden en verantwoordelijkheden in het Nederlandse onderwijs- en examensysteem. **Ook als de Belgische verklaring wel aan de formele Nederlandse eisen voldoet, verdient het aanbeveling toch te zorgen voor een adequate Nederlandse verklaring.**

Rekenkaart

Leerlingen met dyscalculie of een ernstig rekenprobleem mogen bij het centraal examen geen gebruik maken van eigen formulekaarten en dergelijke. Kennis van de formules behoort tot de exameneisen. Die eisen kunnen niet zonder meer opzij gezet worden. De rector van een school mag wel op grond van artikel 55 van het examenbesluit de wijze van examinering aanpassen. Op grond van de Wet gelijke behandeling mag de school niet de exameneisen aanpassen. Ook de inhoud van het examen mag niet worden aangepast.

De school mag wel het gebruik van de standaard rekenkaart toestaan bij:

- de centrale examens door leerlingen met een geldige dyscalculieverklaring.

De rekenkaart kan worden gezien als een vorm van kladpapier. Bij de digitale rekentoets, bij papieren examens en bij digitale examens zijn de voor die examenvorm geldende kladpapierregels ook van toepassing op de rekenkaart.

Het is toegestaan de leerling op zijn/haar verzoek tijdens de zitting een nieuw exemplaar te verstrekken. Het is toegestaan de leerling bij aanvang van de zitting meerdere exemplaren te verstrekken.

De **aanvullende rekenkaart** bevat inhoudelijke informatie onder andere over het metrieke stelsel. Deze mag **niet bij centrale examens ingezet worden**, ook niet als de kandidaat een dyscalculieverklaring heeft.

Welke leerling mag welke rekenkaart gebruiken?

Met het verdwijnen van de centrale rekentoets is ook de verplichting van een dossier voor ERWD-leerlingen komen te vervallen. Dat heeft gevolgen voor het gebruik van rekenkaarten bij de examinering van vakken waarbij rekenen een rol speelt.

Alleen leerlingen met een dyscalculieverklaring mogen met ingang van het schooljaar 2019-2020 bij het centraal examen gebruik maken van de standaardrekenkaarten (model 1, 2 of 3). Verder is de aanvullende rekenkaart in analogie van het verdwijnen van de centrale rekentoets ook afgeschaft.

Het is aan te raden om leerlingen met een dyscalculieverklaring gedurende de vo-schoolloopbaan te laten oefenen met het gebruik van de standaardrekenkaart zodat zij er bij de centrale examens aan gewend zijn. Er mogen geen eigen onderdelen aan de rekenkaarten worden toegevoegd, wel mogen er zaken worden weggelaten als een leerling die niet nodig heeft en de lay-out mag desgewenst gewijzigd worden.

Voorzieningen voor leerlingen met dyscalculie

Voor leerlingen met dyscalculie (en een dyscalculieverklaring) gelden de volgende voorzieningen:

- Een half uur verlenging van de examentijd bij diverse onderdelen van de centrale examens wanneer het rekenwerk een stevige rol speelt.
- Gebruik van de officiële rekenkaarten bij schoolonderzoeken en het centraal examen.
- Alle leerlingen, met uitzondering van vwo-leerlingen, kunnen een profiel kiezen zonder wiskunde. Havoleerlingen moeten dan het profiel Cultuur en Maatschappij kiezen.
- Mavoleerlingen kunnen het profiel zorg & welzijn kiezen.

Specifieke maatregelen voor leerlingen met dyscalculie in de onderbouw en bovenbouw

Faciliteiten worden toegekend na overleg met de leerling, zijn/haar ouders, mentor/tutor/coach, teamleider en ondersteuningscoördinator. De faciliteiten worden door de ondersteuningscoördinator vastgelegd in het dyscalculiepaspoort van de leerling. Docenten moeten deze faciliteiten toestaan. Dit betekent dat elke sectie goed geïnformeerd is over dyscalculie.

Dyscalculie leerlingen kunnen recht hebben op de onderstaande maatregelen:

1. Proefwerken in een groter lettertype.

Binnen school worden vergrotingen aangeboden in:

Lettertype: Arial
Lettergrootte: 12 pt.

2. Aangepaste beoordeling van het rekenen in de onderbouw

Aangepaste beoordeling vraagt om een eenduidige visie van een sectie en goede afspraken. Wanneer cijfers worden gegeven, kan worden gekozen uit de volgende mogelijkheden:

Bij rekentoetsen:

- Deze worden met calculator meegemaakt.

3. Extra tijd of vermindering vragen

(bij 50 minuten staat een verlening van 15 minuten en bij 100 minuten staat een verlening van 30 minuten) bij de vakken:

Economie, M&O, Bedrijfseconomie, Wiskunde, Natuurkunde, Scheikunde, Rekenen, Aardrijkskunde, Biologie en NASK.

4. Het toestaan in de onderbouw van het gebruik van rekenkaarten en eenvoudige rekenmachine bij de bovenstaande vakken.

Geen vrijstelling wiskunde in de onderbouw

Leerlingen met dyscalculie kunnen geen vrijstelling krijgen voor het vak wiskunde of het schoolexamen rekenen voor leerlingen zonder wiskunde.

Wiskunde is alleen op het vwo een verplicht examenvak.

Heb je als vmbo- of havoleerling dyscalculie?

Dan heb je altijd de mogelijkheid om één profiel te kiezen waarin wiskunde geen verplicht examenonderdeel is.

Belangrijke links

Regelingen en voorzieningen bij dyscalculie

Voor leerlingen met dyscalculie bestaan er een aantal regelingen en voorzieningen. Sommige voorzieningen zijn bedoeld voor thuis, andere voor school. Kijk voor meer informatie op de volgende site www.balansdigitaal.nl

Aanpassingen bij het centraal examen

Informatie over aangepaste examens vindt u op www.examenblad.nl